

Asia: VN/23886/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vuosina 2026-2027 myönnettävästä puhtaan teollisuuden investointien verohyvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriön pyydettyä lausuntoa otsikon asiassa Neste Oyj lausuu seuraavaa:

1. "Oman käytön" vaatimuksen joustavoittaminen (18 § 2 mom 4 kohta) ja todellisten ilmastovaikutusten turvaaminen

Ehdotus: Lakiluonnoksen 18 §:n mukaista 80 prosentin "oman käytön" vaatimusta tulisi laajentaa koskemaan samaa teollista aluetta tai ekosysteemiä, vaikka toimijat olisivat eri yhtiöitä.

Perustelu: Lain 16 § edellyttää teollisuuden päästövähennysinvestoinneilta todennettavia ja merkittäviä, laitostasolla vähintään 40 prosentin tai teknisen yksikön tasolla 90 prosentin suoria kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksiä. Näitä merkittäviä hiilidioksidivähennyksiä ei voida saavuttaa, elleivät sekä tuotantoon että kulutukseen tähtäävät investoinnit toteudu. Vedyntuottajan energiainvestointi ei yksinään vähennä teollisuuden polttoainevalmistuksen päästöjä, ja toisaalta jalostamo ei pysty toteuttamaan tarvittavia päästövähennyksiä ja tähän liittyviä prosessimuutoksiaan ilman puhdasta vetyä. Lain on tuettava tällaista kumppanuusmallia yhden integroidun hankkeen tavoin, jotta voidaan varmistaa näiden toisistaan täysin riippuvaisten investointien samanaikainen toteutuminen ja siten aidot, suuren mittaluokan ilmastovaikutukset.

2. Investointiohjelman (2 § 21 kohta) laajentaminen konsortioihin ilmastotavoitteiden varmistamiseksi

Ehdotus: Investointiohjelman määritelmää (2 § 21 kohta), joka on nyt rajattu vain samaan konserniin kuuluviin yhtiöihin, tulee laajentaa koskemaan eri yhtiöiden muodostamia, toisiinsa kiinteästi taloudellisesti ja teknisesti liittyviä investointikokonaisuuksia.

Perustelu: Suomen ilmastotavoitteiden kannalta merkittävimpiä ovat investoinnit suurimpiin yksittäisiin päästölähteisiin. Puhtaan siirtymän edellyttämät laajat päästövähennämät syntyvät yhä useammin erikoistuneiden toimijoiden välisissä arvoketjuissa. Jos toisiinsa sidoksissa olevia hankkeita ei voida käsitellä yhtenä 50 miljoonan euron kynnyksen ylittävänä investointiohjelmana pelkästään sen vuoksi, että ne on jaettu kahden eri yrityksen kesken, on suuri riski, että kumpaakaan investointia ei tehdä. Tällöin koko arvoketjun tavoitellut hiilidioksidivähennämät jäävät kokonaan saavuttamatta.

3. Valtiontukien kasautumissäännöt (32 §) ja rinnakkaisten investointien turvaaminen

Ehdotus: Kasautumissääntöjen tulkinnassa on selkeytettävä, että kahden eri yhtiön saumattomasti toisiinsa liittyvät investoinnit (vedyn tuotanto ja vedyn integrointi prosesseihin) ovat yhdessä välttämättömiä yhteisen ilmastotavoitteen saavuttamiseksi.

Perustelu: Ehdotetun lain nimenomaisena tavoitteena on saada suuria ilmastoneutraaliin talouteen tähtääviä investointeja liikkeelle. Koska hiilidioksidivähennämien saavuttaminen on ehdollisena sille, että molempien yhtiöiden investoinnit toteutuvat täysimääräisesti, ketjun yhden osapuolen saama investointihyvitys energiantuotannosta ei saa leikata tai vaarantaa jalostamon omaa vedyn kulutukseen ja näin ollen teollisuuden päästövähennyksiin kohdistuvaa hyvitystä. Molempien on voitava luottaa tuen saantiin omiin yksilöitävissä oleviin kustannuksiinsa, jotta kynnys näin mittavan ilmastovaikutuksen tuottavan rinnakkaisinvestoinnin käynnistämiseksi ylittyy.

4. Haun pitäminen auki mahdollisimman myöhään

Ehdotus: Lakiesityksen perusteluissa ja Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin antamissa tarkemmissa määräyksissä tulisi linjata, että haku pidetään auki mahdollisimman pitkään, esimerkiksi vuoden 2027 viimeiselle vuosineljännekselle saakka.

Perustelu: Lakiluonnoksessa edellytetään, että investointihyvitystä on haettava etukäteen ja oikeus siihen on myönnettävä vuoden 2027 loppuun mennessä. Suurten investointikokonaisuuksien valmistelu vie huomattavasti aikaa. Jos haku sulkeutuu liian aikaisin, merkittävä osa potentiaalisista investoinneista ei ehdi hakuun mukaan ja saattaa jäädä kokonaan toteutumatta. Haun tulisi sulkeutua vasta silloin, kun se on Business Finlandin käsittelyajan puitteissa välttämätöntä päätösten tekemiseksi 31.12.2027 mennessä.

5. Teollisuuden päästövähennysinvestointien 50 miljoonan euron vähimmäiskoon laskeminen tai niputtamissääntöjen joustavoittaminen

Ehdotus: Teollisuuden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja energiatehokkuuden parantamista koskevien investointien 50 miljoonan euron vähimmäiskorajaa tulisi laskea merkittävästi (esimerkiksi 10–20 miljoonaan euroon). Vaihtoehtoisesti investointiohjelmien (2 § 21 kohta) ehtoja tulisi joustavoittaa siten, että ohjelmaan sisällytettävien yksittäisten laitospaikkaisten hankkeiden 10 miljoonan euron alarajaa lasketaan ja sallittujen hankkeiden enimmäismäärää (5 kappaletta) kasvatetaan.

Perustelu: Lakiluonnoksessa tunnistetaan jo nyt, että hiilestä irtautumista koskevat hankkeet – erityisesti teollisuuslaitosten energiatehokkuutta ja suoraa sähköistämistä koskevat investoinnit – ovat investointikustannuksiltaan (CAPEX) tyypillisesti huomattavasti pienempiä kuin esimerkiksi uuden tuotantokapasiteetin rakentaminen. Vaikka lain tavoitteena on tukea suuria päästönlähteitä, nykyinen 50 miljoonan euron ehdoton raja rajaa käytännössä suuren osan teollisuuden kustannustehokkaista ja ilmastovaikutuksiltaan tärkeistä sähköistämishankkeista verotuen ulkopuolelle. Vaikka luonnos sallii hankkeiden niputtamisen investointiohjelmaksi, vaatimus yksittäisen laitospaikkaisten hankkeiden 10 miljoonan euron vähimmäiskoosta ja hankkeiden rajaaminen enintään viiteen on monille sähköistämiskokonaisuuksille liian tiukka. Rajan laskeminen tai ohjelmamallin joustavoittaminen on välttämätöntä, jotta teollisuuden laaja-alainen sähköistyminen saadaan liikkeelle ja puhtaan siirtymän investoinnit toteutuvat myös aloilla, joilla yksittäisen prosessin muutoksen pääomakustannus on maltillisempi.

6. Hyvityksen käyttö

Ehdotus: Vuosittaisen vähennyksen määrää tulisi kasvattaa ainakin kahteenkymmeneen prosenttiin (20 %) hyvityksen kokonaismäärästä.

Perustelu: Verotuen investointeja käynnistävä vaikutus voi jäädä tavoiteltua heikkomaksi, sillä kymmenen prosentin vuosittaisella vähennyksellä on usein pieni vaikutus suuren investoinnin kannattavuuteen.

7. Hyvityksen perusteeksi kelpaamattomat investointikustannukset

Ehdotus: Palkat ja muut yleiskustannukset tulisi sisällyttää verotuen piiriin, siltä osin kuin kyse on aktivoituista ja suoraan investointihankkeeseen liittyvistä kustannuksista.

Perustelu: Näiden kustannusten ulos rajaaminen syrjii sellaisia yrityksiä, jotka ovat rakentaneet omaa sisäistä osaamista investointiprojektien hoitamiseksi ja vastaavasti suosii toimijoita, jotka eivät työllistä omaa henkilöstöä investointiprojekteissaan. Tämä myös kannustaa ulkoisten palveluntarjoajien, esimerkiksi insinööritoimistojen, käyttöön, koska ulkoistetuista töistä johtuvat kustannukset oikeuttavat hyvitykseen. Ulkoisten palvelujen käyttö johtaa todennäköisesti myös kokonaisuutena korkeampaan investoinnin kustannustasoon, koska sisäisesti toteutettujen töiden omakustannehinta on tyypillisesti huomattavasti ulkoisia kustannuksia matalampi.

Lakiesityksen 6 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa mainitun hallinnollisen taakan osalta on huomattava, että käytännössä yritykset joutuvat tekemään tällaista seuranta kirjanpidollisista syistä jo nyt. Palkkoja aktivoidaan kirjanpidossa investointeihin, mikä edellyttää juuri sellaista seuranta kuin esityksessä kuvataan. Palkkojen ja yleiskustannusten hyväksyminen verotuen perusteeksi ei siten usein olennaisesti muuttaisi työn seuranta tai lisääisi hallinnollista taakkaa, eikä tällaisen selkeän kirjanpidon läpikäynnin ole syytä olettaa aiheuttavan kohtuutonta hallinnollista taakkaa myöskään viranomaiselle.

Hellström Mattias
Neste Oyj